

Nuorten kuuleminen tulevaisuuden kouluruokailusta keväällä 2022 -raportti

Osallisuuden osaamiskeskus toteutti keväällä 2022 yhteistyössä maa- ja metsätalousministeriön kanssa nuorten kuulemisen kouluruokailun kehittämisestä. Nuorten kuulemisen tarkoituksena oli kuulla nuorten mielipiteitä kouluruokailun kehittämisestä, millainen on nuoria houkutteleva kouluruokailu ja millä tavoin nuorten tulisi voida vaikuttaa kouluruokailuun. Työpaja toteutettiin tulevaisuusnäkökulmasta, ja siksi työpajan nimi olikin Kouluruokailu 2030-luvulla.

Kuulemisessa toteutettiin 5 työpajaa yläkoulun ja toisen asteen opiskelijoille Turussa, Tampereella, Jyväskylässä, Lappeenrannassa sekä yhteisesti Ulvilassa, Kokemäessä ja Kankaanpäässä. Työpajan runko koostui kolmesta osiosta: Mukavasta ruokailuhetkestä koulussa vuonna 2030, Nuorilähtöisestä kouluruokailusta vuonna 2030 ja Nuorten vaikuttamisesta kouluruokailuun vuonna 2030. Työpajoissa nuorilta kysyttiin mielipiteitä kouluruokailun tulevaisuudesta. Työpajat keskittyivät nuorten väliseen keskusteluun ja ideointiin ja osallistujat työskentelivät työpajoissa pienryhmissä. Työpajojen tuotoksia käytetään maa- ja metsätalousministeriön kouluruokaohjelman kehittämistyön tukena.

Lisätiedot:

Osallisuuden osaamiskeskus / Nuorten Akatemia

Antti Ollikainen, projektikoordinaattori:

antti.ollikainen@nuortenakatemia.fi tai +358 50 3384 485

Taustatiedot:

- Työpajoihin osallistuneiden nuorten määrä: 105
- Työpajojen lkm: 5
- Työpajojen paikkakunnat (ja oppilaitokset): Turku (ammattioppilaitos), Ulvila, Kokemäki ja Kankaanpää (ammattioppilaitos, Valma-koulutus), Lappeenranta (lukio), Jyväskylä (yläkoulu, 9-lk.) ja Tampere (yläkoulu, 8-lk.)
- Työpajoihin osallistuneiden nuorten iät: 13–18-v.

Tiivistelmä kuulemistryöpajojen nuorten mielipiteistä:

Työpajoissa nuorilta kysyttiin mielipiteitä kouluruokailun tulevaisuudesta ja työpajoissa keskityttiin tulevaisuuden ruokailunhetken ilmapiiriin ja mukavaan tilaan, nuorilähtöisyyteen ja houkuttelevuuteen sekä nuorten vaikuttamiseen kouluruokailuun. Työpajojen keskustelut keskittyivät kouluruokailun viihtyisyyteen ja rauhallisuuteen, mutta myös ruoan laatu nousee erityisesti kouluruokailun houkuttelevuuden osalta.

Työpajojen keskusteluissa nuoret arvostavat rauhallista ja rentoa ilmapiiriä. Ruokailuhetki on tauko kouluarjesta, jolloin on aikaa syödä ja säännöt voivat olla hieman löyhemmät. Nuoret ja aikuiset ovat ruokailuhetkessä tasavertaisia, mutta aikuiset kuitenkin mahdollistavat ja vastaavat ruokailun turvallisuudesta ja sujuvuudesta. Nuoret nostavat myös osin keittiöhenkilökunnan roolin. Joissain vastauksissa keittiöhenkilökunta tuntuu etäiseltä ja jopa tyllyltä. Ruokailutila koulussa olisi tulevaisuudessa helpommin lähestyttävä ja viihtyisämpi. Pöydät ja tuolit voisivat vastata paremmin eri kokoisten ryhmien tarpeita ja tilassa voisi olla viihtyisyyttä lisäävää nuorten taidetta tai elektroniikkaa.

Kouluruokailun houkuttelevuudessa ruoan laatu nousee vahvana tekijänä. Ruokailu on houkuttelevampaa, kun ruoka vastaa paremmin nuorten toiveita. Tärkeänä huomiona keskusteluista nousee myös se, ettei kouluruokailuun joutuisi osallistumaan yksin. Jotkut voivat pitää kouluruokailua ahdistavana kokemuksena, jos on ruokailtava yksin tai jos sattuu mokaamaan ruokailussa. Yhtenä huomiona nousee myös yksityisyyden kunnioittaminen: ruoka-annos on jokaisen henkilökohtainen, eikä siihen kuulu muiden puuttuvan tai arvostelevan.

Kouluruokailuun vaikuttamisessa nuoret nostavat työpajoissa helposti toteutettavat kyselyt ja aloite-/palautelaatikat, joita voitaisi käyttää enemmänkin. Tärkeänä nostona nuoret myös keskustelivat nuorten vaikuttajaryhmistä, oppilaskunnista ja nuorisovaltuustosta, jotka voitaisi ottaa paremmin mukaan kouluruokailun suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Ruokailijat vaikuttavat myös toiminnallaan kouluruokailussa, ja nuoret nostavat myös hävikin vähentämisen ja sen seuraamisen.

Raportissa on listattuna työpajassa käytettyjä kysymyksiä. Kunkin kysymyksen alla on lyhyt tiivistelmä toistuneista vastauksista ja tämän jälkeen suorat lainaukset nuorten mielipiteistä työpajoissa. Lainausten listauksessa ei olla eroteltu vastauksia työpajojen mukaan.

1. Kaikille mukava ruokailuhetki koulussa vuonna 2030: Ilmapiiri ja ruokailutila

Tehtävä: Mitä kaikille mukava ruokailu koulussa mielestänne tarkoittaa?

Tiivistelmä:

Työpajoihin osallistuneiden nuorten mielipiteissä mukavasta ruokailusta korostuu yhteisöllisyyden, hyvän ilmapiirin ja ruokarauhan merkitys. Ruokailu on rauhallinen tauko kouluarjesta, ja ruokailutilassa on riittävästi tilaa eikä kenenkään tarvitse olla yksin.

Nuorten vastaukset:

- *"Hyvää ruokaa"*
- *"Saa olla kavereiden kanssa"*
- *"Kaikki otetaan hyvin vastaan"*
- *"Ruokarauha kaikille"*
- *"Otetaan kaikki allergeenit huomioon"*

- *"Keittäjiä kiitetään aina ruoan päätteeksi"*
- *"Riittävästi tilaa että kaikki mahtuu samasta kaveriporukasta"*
- *"Ruokarauha"*
- *"Kunnon jälkiruoka"*
- *"Pehmeitä leipää"*

- *"Turvallista tulla, ruokarauha, kenenkään ei tarvitse olla yksin"*
- *"Hyvää ruokaa kavereiden kanssa"*
- *"Hyvää monipuolista ruokaa kaikille"*
- *"ruokarauha"*
- *"Ystävät, tarpeeksi pitkä ruokatauko, ruokarauha, ei joudu olla yksin eikä kiusata"*

- *"hyvää ruokaa"*
- *"ruokalassa on tilaa"*
- *"hyvä ilmapiiri"*
- *"yhteisöllisyys"*
- *"sujuva linjasto"*

- *"tilaa riittävästi"*

- *"runsa ja monipuolinen salaattipöytä/ruoka"*
- *"rauhallinen"*
- *"ei liikaa jonoja"*
- *"ei liian arvosteleva"*

- *"mukavat penkit"*
- *"hyvää ruokaa"*
- *"kaikkien ruokavaliot huomioidaan"*
- *"lämmen huoneilma"*
- *"ketsuppia aina tarjolla"*

- *"pyöreät pöydät"*
- *"gluteeniton ruoka samanlaatuista kuin normaalikin"*
- *"mukava henkilökunta"*
- *"meteli tulisi poistaa! Kaikuvat kliiniset tilat"*
- *"ruokalassa on kylmä -> halutaan muutosta"*

- *"kodikas ympäristö"*
- *"ei tarvitsisi syödä yksin"*
- *"hyvää ruokaa"*
- *"kaikille on ruokaa"*
- *"tauko"*

- *"ei liian kovaäänistä mutta voi puhua"*
- *"mukava ja positiivinen ympäristö"*
- *"kaikki saa olla vapaasti eli ei hiljaisuutta tai istumajärjestystä"*
- *"ruokailu pysyy rauhallisena"*
- *"ruoka on syötävää"*
- *"annetaan kaikille rauha syödä"*

Tehtävä: Mistä rakentuu yhteinen ja mukava ruokailuhetki koulussa vuonna 2030? Mitä hetkessä tapahtuu, millaista hetkessä on?

Tiivistelmä:

Yhteinen ja mukava tulevaisuuden ruokailuhetki koostuu nuorten vastauksissa rauhallisuudesta ja yhteisöllisestä ruokailusta. Ruokaa on myös monipuolisesti tarjolla kaikenlaisille ruokavaliolle.

Ruokailuun voi osallistua rennosti ja esimerkiksi lakkia ja puhelinta voi käyttää ruokailun aikana. Rentous näkyy myös yhdessäolossa, löyhässä aikataulussa ja ruokailutilassa.

Nuorten vastaukset:

- *"Ruokarauha kaikilla"*
- *"Ruokaillaan yhdessä"*
- *"Tilojen siisteys"*
- *"Ketään ei jätetä yksin"*
- *"Pöydässä jutellaan yhteisistä asioista ja kaikki otetaan huomioon"*

- *"Paljon keskustelua (otetaan muut huomioon)"*
- *"Asiallista keskustelua"*
- *"Hyvänmakuinen ruoka"*
- *"Huomioidaan kaikki ruokavaliot, viihtyisä ruokailutila, rauhallinen ilmapiiri"*
- *"Kaikille mieleistä ruokaa, kukaan ei jäisi yksin, kaikilla on hauskaa"*

- *"kavereiden kanssa juttelemista"*
- *"syömistä"*
- *"kivaa, mukavaa, rentoa"*
- *"siisti ruokala"*
- *"monipuolisuus (kasvis, liha, vegaani)"*

- *"turvallinen ilmapiiri"*
- *"eri ruokia"*
- *"kaikille syötävää"*
- *"hyvä ilmapiiri"*
- *"rauhallinen, jälkiruoat, ei sotketa"*

- *"mukavat puheenaiheet"*
- *"porrastettu ruokailu"*
- *"hyvää ruokaa"*
- *"ei puhuta kouluun liittyvistä asioista"*
- *"kaikilla olisi istumapaikka"*

- *"aikaa syödä ruoka rauhassa"*
- *"pöydässä tarpeeksi tilaa, että kaikki ystävät mahtuvat samaan pöytään"*
- *"mukava ilmapiiri"*
- *"rauhallinen"*
- *"kodikas"*

- *"ruokasali olisi värikkäämpi ja modernimpi"*
- *"vähäinen melu"*
- *"ympäristöön panostettava"*
- *"parempaa laatua ruokaan"*
- *"suomalaisen ruuan käyttö"*

- *"hedelmiä"*
- *"kaverit"*
- *"hyvä ruoka"*
- *"riittävä aika"*
- *"hyvää ruokaa"*

- *"siistit paikat"*
- *"luvallinen hattu"*
- *"ei ruuan määrän rajoittamista"*
- *"hyvää seuraa"*
- *"hyvää ruokaa"*

- *"ei liikaa melua"*
- *"hyvät ruuat"*
- *"pitkä välitunti"*
- *"muitakin juomia kuin maito"*
- *"syömisrauha"*

- *"rauhallinen tila"*
- *"saa olla puhelimella"*

Tehtävä: Miten aikuiset (opettajat, keittiöhenkilökunta) mielestänne voivat osallistua kaikille mukavaan kouluruokailuun vuonna 2030?

Tiivistelmä:

Aikuisten rooli kouluruokailussa on pääosin nuorten mielestä mahdollistaa rauhallisen ruokailuhetken, ja he ovat ystävällisiä ja rentoja oppilaita ja opiskelijoita kohtaan. Nuoret osin kokevat, että keittiöhenkilökunta voisi huomioida nuoret paremmin ja olla avuliaampi ja helposti lähestyttävämpi. Vastauksissa toistuu, että oppilaat ja opettajat voisivat jonottaa linjastolla/ruokailla yhdenvertaisina.

Nuorten vastaukset:

- *"Opettajat ja muu henkilökunta omalla alueella, 'kabinetissa'"*
- *"Otetaan kaikki allergenit huomioon"*
- *"Riittävästi ruokaa"*
- *"Palkitsee hyvästä käytöksestä"*
- *"Opiskelijat ja henkilökunta eri tiloissa (henkilökunta saa rauhan)"*

- *"Opettajat voisivat olla enemmän läsnä ja syödä oppilaiden kanssa -> vähentää pelleilyä & rakentaa yhteisöllisyyttä"*
- *"Keittiöhenkilökunta on välillä hieman töykeä oppilaille ja tätä voisi parantaa. (menee toki molempiin suuntiin)"*
- *"Keittiöhenkilökunta voisi pitää kaikki linjastot auki ruokailussa, jottei tule ruuhkaa"*
- *"keittiöhenkilökunta voisi olla mukavampi"*
- *"ei saa pakottaa syömään"*

- *"ei huuda, huolehtii kaikesta tarpeellisesta"*
- *"voisi siivota enemmän pöytiä ja tuoleja"*
- *"ruokaa voisi tehdä enemmän"*
- *"tasa-arvoiset opettajat ja oppilaat"*
- *"opettajat ja opiskelijat yhdenvertaisia linjastolla"*

- *"palveluhenkisyys parempi"*
- *"keittiöhenkilökunta huolehtii ruuan riittävydestä ja tarvikkeista"*
- *"ystävällisyys"*
- *"ystävällisempää henkilökuntaa"*

- *"henkilökunta on epäystävällistä, eivät hymyile, epäystävällisiä, eivät vastaa kysymyksiin ruuasta -> tähän halutaan muutos"*
- *"antamalla luvan puhelimen käyttöön"*
- *"ei pyöri ympärillä koko ajan"*
- *"antaa luvan syödä muuallakin, esim hese"*
- *"opettajat vahtivat"*
- *"liha ja kasvisvaihtoehdot kaikkiin ruokiin"*
- *"Opettajat ovat rennosti eivätkä huuda"*
- *"keittiöhenkilökunta olisi helposti lähestyttävää ja avuliasta"*
- *"kaikki olisivat hyvillä mielin"*
- *"ei valiteta lippiksistä"*

Tehtävä: Millainen on mukava ruokailutila vuonna 2030?

Tiivistelmä:

Nuorilta kysyttiin työpajoissa tulevaisuuden ruokailutilasta. Nuorten vastauksissa korostuu, että ruokailutila näyttää värikkäältä, valoisa ja siistiltä. Tilassa olisi myös kasveja ja myös opiskelijoiden tekemää taidetta. Ruokailutila on äänimaailmaltaan rauhallinen. Siellä kuuluu pientä puheensorinaa, mutta se ei häiritse ruokailua. Tilassa voisi soida myös taustalla musiikkia, joka lisäisi viihtyvyyttä.

Kysyttäessä mitä tulevaisuuden ruokailutilassa on, vastauksissa toistuu erikokoisille ryhmille sopivia pöytiä ja mukavia tuoleja. Tilassa voisi olla kuvistöitä ja televisio, joka olisi aina päällä. Oppilaita pyydettiin kuvailemaan kolmella lauseella unelmien kouluruokailua vuonna 2030. Kuvailuissa toistuvat edellä mainitut aiheet yhteisöllisyydestä ja rauhallisuudesta. Ympäristö olisi turvallinen ja ruoan ottaminen sujuisi helposti. Ruoan suhteen toistuu sen monipuolisuus ja että se olisi kotimaista, mutta myös ruokia olisi ympäri maailmaa. Ruoan hävikin vähentäminen mainitaan myös.

Nuorten vastaukset:

- a) Miltä siellä näyttää?

- *"Värikkäältä, hämyisemmältä"*
- *"puhtaalta"*
- *"Valoisa paikka. Kaunis sisustus"*
- *"valoisa (luonnonvaloa), opiskelijoiden taidetta, siistiä"*
- *"valoisa ja avara"*

- *"siistiltä ja viihtyisältä"*
- *"siistiä, tarpeeksi tilaa, valoisa"*
- *"isommat pöydät, korkeempi/tilavampi tila, kaikki linjastot auki, pöytäliinat, modernit huonekalut"*
- *"kodikkaalta"*

- *"puhtaalta"*
- *"valoisalta"*
- *"rauhallinen"*
- *"kasveja"*
- *"tilava"*

- *"värikäs"*
- *"selkeä"*
- *"viihtyisä"*
- *"paljon ikkunoita ja tilaa"*
- *"avoin, valoisa, värikäs, kotoisa, viidakko"*

b) Miltä siellä kuulostaa?

Nuorten vastaukset:

- *"Rauhallisempi äänimaailma"*
- *"Rauhalliselta"*
- *"Rauhalliselta"*
- *"hiljaista, tila ei kaikuisi, pieni puheensorina"*
- *"rauhalliselta, vähemmän melua"*

- *"hiljaiselta, siellä ei kaiu"*
- *"rauhaisa, pieni hälinä, ei huutoa"*
- *"hiljaisempaa"*
- *"hyvää musiikkia"*
- *"naurua"*

- *"seesteinen tunnelma"*

- *"rauhallisemmalta"*
- *"iloista puhetta, mutta ei liian meluisaa"*
- *"rauhallista"*
- *"hiljainen taustamusiikki, puheensorina"*

c) Mitä tilassa on?

Nuorten vastaukset:

- *"Väliseiniä, sermejä, eri kokoisille ryhmille sopivia pöytäryhmiä"*
- *"Paljon istumatilaa"*
- *"Isommat pöydät ja mukavammat tuolit"*
- *"Kukkia"*
- *"monipuolisesti eri kokoisia pöytiä"*

- *"kotoisampi tunnelma sisustuksen ansiosta (hienommat ja mukavammat tuolit ja pöydät sekä telkkari, joka aina päällä)"*
- *"pöydät, tuolit, ruokalinjasto, pöytäliina, kasveja, lasten tekemiä kuvistöitä, norppalive"*
- *"isoja pöytiä, linjasto"*
- *"kivat pöydät ja penkit, ikkunoita"*
- *"televisio"*

- *"elektroniikkaa"*
- *"ilmainen kahvikone"*
- *"mukavat ja säädettävät tuolit"*
- *"musiikkia"*
- *"eri kokoisia ja muotoisia pöytiä"*

- *"pöytiä ja tuoleja"*
- *"ikkunoita, sohvia, kasveja, eri kokoisia pöytiä, mukavia penkkejä"*

Tehtävä: Kuvailkaa kolmella lauseella, millainen mielestänne on unelmien kouluruokailu vuonna 2030.

- *"Monipuolinen, jälkiruokaa päivittäin, enemmän leipävaihtoehtoja"*
- *"Hyvä ilmapiiri ja kaikki ovat mukavia toisilleen"*
- *"Ruoka olisi tarpeeksi maukasta, mutta kaikille sopivaa"*
- *"Kuunnellaan oppilaiden toiveita ja yritetään toteuttaa ne"*
- *"Rauhallinen"*

- *"Hyvää musiikkia"*
- *"Hyvää ruokaa"*

- *"Kaikille turvallinen ympäristö"*
- *"Mukava nähdä kavereita muiltakin luokilta"*
- *"Monipuolinen ja ravitseva kouluruoka, josta oppilaat pitävät."*

- *"Koulussa olisi parempaa ruokaa"*
- *"Ruokalassa olisi vähemmän ruuhkaa"*
- *"Koulussa voisi olla useammin jälkiruokia"*
- *"Sosiaalinen tapahtuma, jossa syödään hyvää monipuolista ruokaa. Kaikilla olisi ruokarauha eikä ruokalassa olisi hölinää. Ruokalassa olisi mukavia työntekijöitä"*
- *"Ruokalassa on rauhallista, mutta joka puolella kuuluu pikku hälinää."*

- *"Ruoka on monipuolista"*
- *"monipuolinen ruoka ja hyvin maustettuja"*
- *"yhteisöllinen ja hyvä ilmapiiri"*
- *"kaikille riittää ruokaa"*
- *"Siellä olisi hyvä tunnelma, viihtyisä sisustus."*

- *"Erilaisia ruokavaihtoehtoja."*
- *"Musiikkia!"*
- *"Enemmän luovuutta ruuan suhteen."*
- *"Monipuolisemmin ruokia ympäri maailmaa."*
- *"lisää kotimaista ruokaa"*

- *"marjoja"*
- *"lisää lihaa"*
- *"monipuolisempaa kasvisruokaa"*
- *"hävikin vähentäminen"*
- *"ei keuhkeittiotä -> omat keittäjät"*
- *"ei sikaa"*
- *"oikeaa kalaa"*
- *"Kaikille on ruokaa, ruoka on hyvää ja aikaa riittää."*
- *"Hyvää ruokaa, jono kulkee ja ei hälyä."*
- *"Enemmän vaihtoehtoja, mukava ruokailutila, jälkiruokia, muita juomia"*
- *"Erilaisia salaattivaihtoehtoja, erilaisia ruokia, elokuvia, lounasbileet, lippikset saa olla päässä"*

2. Nuoriystävällinen kouluruokailu vuonna 2030

Tehtävä: Kuinka hyvin kouluruokailu on toteutettu nykyisin asteikolla 1-5? Miksi?

Tiivistelmä:

Kysyttäessä kuinka nuoret näkevät kouluruokailun toteutuksen tänä päivänä, nuorten vastauksissa skaala on käytetty koko asteikolta. Oppilaat ja opiskelijat ovat kuitenkin pääosin tyytyväisiä kouluruokailuun nykyisin vaikka parannettavaa toki löytyy. Toisaalta on myös kokemus siitä, että ruokailun laatu on huonontunut ja ilmapiiri ruokailussa on huono.

Nuorten vastaukset:

- *"4/5, Toimiva ruoanjakelu ja ilmaiseksi ruoaksi hyvätasoista"*
- *"3,75/5, Välillä pöydät likaiset, vähän liikaa melua. Ruoka on aina lämmin ja selkeät linjastot"*
- *"4/5, Se ei ole ihan täydellinen, muttei myöskään ihan keskiverto"*
- *"4,5/5, monipuolisesti erilaisia ruokia"*
- *"4,5/5, muuten hyvä, mutta 1 linjasto puuttuu ja siksi ruuhkaa sekä outoja ruokia"*

- *"3,5/5, kouluruokailu on parantunut esim. voi äänestää ruokaa"*
- *"4/5, hyvä mutta parannettavaa löytyy"*
- *"2,5/5, ihan hyvin toteutettu, mutta vielä on parannettavaa"*
- *"2,5/5, siltä väliltä ihan solid"*
- *"3,5/5, tällä hetkellä se on ihan hyvä, mutta on vielä kehittämisen varaa"*

- *"2/5, laatu huonontunut paljon"*
- *"4/5, se on ilmaista"*
- *"1/5, huono ruoka, huono ilmapiiri"*
- *"1/5, huonot keittäjät"*

Tehtävä: Kuinka suuri on aikuisten merkitys hyvän kouluruokailun toteutumisessa nykyisin asteikolla 1-5? Miksi?

Tiivistelmä:

Nuorten näkemykset aikuisten merkityksestä kouluruokailussa vaihtelevat. Skaala vaihtelee yhdestä viiteen. Opettajat yhtäältä pitävät järjestystä ruokailussa ja kannustavat ruokailuun, mutta toisaalta osassa vastauksista todetaan (lukiossa), ettei opettajia näy ruokailussa juuri lainkaan.

Nuorten vastaukset:

- *"2,75/5, Kannustettu ruokailuun, mutta ei kuitenkaan pakotettu"*
- *"5/5, Ei mitään pahaa sanottavaa, aikuiset pitää järjestystä yllä"*
- *"3/5, Ne pitää järjestystä, muttei liian tiukkaa järjestystä"*
- *"4/5, keittäjät tekevät paljon työtä, mutta esim. opettajat ei niinkään"*
- *"1/5, vain keittiöhenkilökunnalla on merkitystä"*

- *"1/5, ei aikuisia näy siellä"*
- *"4/5, ilman niitä ei olisi ruokaa"*
- *"2/5, ei näy lukiossa kauheasti"*
- *"1/5, jaksaa valittaa"*
- *"1/5, opettajat valittavat oppilaille huonoista asioista"*

- *"2,5/5, riippuu kouluasteesta"*
- *"4,5/5 aikuiset tekevät päätökset ja järjestävät suunnittelun"*
- *"1,5/5 pitäisi kuunnella enemmän nuoria"*
- *"4/5 esimerkin näyttäminen"*

Tehtävä: Mikä voisi tehdä kouluruokailusta mielestänne nuoria houkuttelevampaa?

Tiivistelmä:

Kysyttäessä mikä tekisi kouluruokailusta nuoria houkuttelevampaa, nuorten keskustelu ohjautuu paljon ruoan laatuun. Ruokailussa voisi olla enemmän toiveruokia ja teemapäiviä, jotta ruokailu olisi houkuttelevampi. Ruoan lisäksi ruokailusta houkuttelevampaa tekisivät viihtyvyyttä lisäävät musiikki, televisio ja kaverit, joiden kanssa mennä ruokailuun. Ruokailussa on tärkeää myös huomioida juhlapyhät ja perinteet

Nuorten vastaukset:

- *"Jälkiruoka, monipuolisempi ruokalista, teemapäivät (tortillat, hampparit, sushit yms.)"*
- *"Maustepöytä"*
- *"Musiikki, hyvä ruoka, toiveruokia"*
- *"toiveruoat"*
- *"paremmat ruoat"*

- *"hyvää leipää"*
- *"parempaa ruokaa, tuttuja ruokia ei silakkapihvejä"*
- *"parempaa ruokaa"*
- *"trendikkäämpiä ruokia"*
- *"parempaa ruokaa, jälkiruoat, leipä"*

- *"monipuolisempaa"*
- *"televisio"*
- *"parempi ruoka"*
- *"enemmän juomavalikoimaa"*
- *"enemmän leipää ja leivänpäällisiä"*

- *"erikoisruokia välillä"*
- *"nautaa, ei possua"*
- *"ruuan maku"*
- *"laajempi valikoima"*
- *"kaverit kenen kanssa mennä syömään"*

- *"teema-viikot"*
- *"huomioitava juhlapyhät ja perinteet"*

Tehtävä: Miksi kouluruokailu ei välttämättä houkuttele kaikkia?

Tiivistelmä:

Työpajojen pienryhmien nuorten mielestä kouluruokailu ei houkuttele nuoria, koska ruoan laatu voi olla heikkoa. Huomattavaa on se, että vastauksissa toistuu useasti ruokailuun yksin meneminen ja yksin jäämisen pelko. Näiden lisäksi myös melu ja kiire mainitaan.

Nuorten vastaukset:

- *"Perusruoka ei houkuttele"*
- *"Ruokalaan meneminen on ahdistavaa tai haastavaa"*

- *"Jotkut ovat "nirsoja""*
- *"Jotkut eivät tykkää siitä"*
- *"Kaikki eivät halua mennä yksin sinne"*

- *"ennakkoluulot, vieraita ruokia, huono aiempi kokemus kouluruoasta"*
- *"oudot/epämieluisat ruoat"*
- *"jotkut ovat nirsoja"*
- *"koska ruoka, kauppa lähellä, yksin jäämisen pelko"*
- *"huonoa ruokaa"*

- *"pahaa ruokaa ja kuivaa leipää"*
- *"ruoka huonolaatuista ja salaatti kuivaa"*
- *"puuro ei ole lounas!!"*
- *"jos ei ole kavereita kenen kanssa syödä"*
- *"kiire"*

- *"melu"*
- *"huono ruoka"*
- *"värittömyys"*
- *"mauttomuus"*
- *"koostumus"*

- *"laatu"*
- *"nuorten asenne ruokaa kohtaan saattaa olla huono"*

Tehtävä: Mitä täytyisi muuttua?

Tiivistelmä:

Nuorilta kysyttäessä, mitä kouluruokailussa täytyisi muuttua, vastausten aiheet mukailevat samoja aiheita ruoan laadusta, rauhallisuudesta ja viihtyisyydestä. Ruokailuun voitaisi mennä pienemmissä ryhmissä, ja ruokailutila voisi olla kodinomaisempi. Hävikin minimoimiseksi ehdotetaan, että ylimääräistä ruokaa voitaisi jakaa kouluissa iltapäivisin.

Nuorten vastaukset:

- *"Pirtelö tarjolle laseihin" (liittyen jälkiruokaan)*
- *"Kouluruokailuun lisää rahallista resurssia"*
- *"Mukavampi tila"*
- *"Mahdollisuus toivoa ruokia"*

- *Aina HYVÄ jälkiruoka (ei pelkkä kahvi)"*
- *"Jos käy virhe esim. astioita tippuu, ihmiset eivät taputtaisi tai huuttaisi, sillä se voi olla ahdistavaa"*
- *"ruoat sellaisiksi, jota nuoret haluavat syödä"*
- *"voisi laittaa ehdotuksia ruoasta ja pitäisi tarjota enemmän leipää"*
- *"ruoan laatu"*
- *"ruoan laatu"*
- *"hiljaisempaa"*
- *"enemmän jälkiruokia"*
- *"ruoissa enemmän valinnanvaraa"*
- *"ei enää puuroa lounaaksi"*
- *"monipuolisempaa salaattia"*
- *"ei pelkkää kuivaa salaattia"*
- *"budjettia pitää suurentaa, Arkea pois"*
- *"pienemmissä ryhmissä syömään"*
- *"enemmän tilaa ruokalaan"*
- *"turha valitus pois"*
- *"parempaa ruokaa"*
- *"tilojen viihtyvyys"*
- *"ei meteliä"*
- *"kodinomaisuus"*
- *"hävikin minimointi -> ruuan jakaminen iltapäiväisin opiskelijoille"*
- *"lisää proteiinia"*
- *"ruoka liian kevyttä"*
- *"valmisruoka pois!"*
- *"kilpailutus pois!"*

Tehtävä: Mikä kouluruokailussa on tärkeää? Millaisia arvoja tulisi huomioida, jotta kouluruokailu olisi mahdollisimman monille miellyttävää ja mahdollisimman moni osallistuisi kouluruokailuun?

Tiivistelmä:

Nuorten pienryhmille esitettiin työpajoissa keskusteltavaksi kysymys myös kouluruokailun arvoista. Kouluruokailussa tärkeistä arvoista mainitaan kaikenlaisten ruokavalioiden ja

ruokailijoiden kunnioittaminen, ruoan laadukkuus, viihtyisyys, kiireettömyys, kestävä kehitys sekä myös yksityisyys. Myös aamupala nousee yhtenä ehdotuksena kouluruokailun kehittämiseksi, jolloin lounasta voitaisi myöhentää.

Nuorten vastaukset:

- *"Tilan ensivaikutelma"*
- *"Yksityisyyden huomioiminen (jonotus, ruokailu)"*
- *"Että siellä viihtyy, ruoka on maukasta, lämmin ja monipuolista"*
- *"Ilmainen ruoka kotimaisista raaka-aineista valmistettu, arvostus ruokaa kohtaan joka päivä"*
- *"Kaikille mukava mennä ruokailuun"*

- *"ketään ei jätetä yksin"*
- *"uskonnollisia sekä muita henkilökohtaisia arvoja täytyy kunnioittaa"*
- *"ei tuomita toisia"*
- *"kaikenlaisia syöjiä tulisi huomioida erilaisine ruokailutottumuksineen"*
- *"erityisruokavaliot otetaan huomioon"*

- *"erityisruokavaliot"*
- *"hyvä ruoka, kiva tila, kaikille ruokaa"*
- *"kasvisruokaa ja muita vaihtoehtoja"*
- *"ruokaan panostetaan enemmän"*
- *"jos olisi enemmän rahaa niin saisi muutakin ruokaa kuin riisiä ja kanaa"*

- *"hyvä ruoka, parempi mieli"*
- *"ei puuroa, no porridge, ingen gröt, kein brei, no pappila pas de bouillie"*
- *"Arkea pois!"*
- *"Huono kouluruoka heijastuu perheellisen kotiin koulun jälkeen. Lapset syö laadultaan huonoja välipaloja ja tulee taloudellisesti kalliiksi"*
- *"erityisruokavaliot huomioitava paremmin"*

- *"kestävä kehitys huomioitava"*
- *"hyvää ruokaa"*

- *"kiireettömyys"*
- *"viihtyvyyys"*
- *"linjaston sujuvuus"*

- *"ystävällinen henkilökunta"*
- *"mahdollinen aamupala -> lounas myöhäisemmäksi -> jatkaa paremmin pitkät päivät"*

3. Nuorten vaikuttaminen kouluruokailuun vuonna 2030

Huom. Koonnissa on kuvattuna vaikuttamisen tapoja osasta työpajoista pienryhmittäin ja osasta työpajoista yleisesti. Nuorten tärkeimpinä pitämät vaikuttamisen tavat on aineistossa **lihavoitu**

Tehtävä: Keskustelkaa ja listatkaa mahdollisimman monta tapaa vaikuttaa kouluruokailuun vuonna 2030. Ideoikaa jälleen vapaasti! Ympyröikää mielestänne 3 tärkeintä/mielekkäintä tapaa vaikuttaa.

Tiivistelmä:

Työpajoissa nuorilta kysyttiin tulevaisuuden kouluruokailuun vaikuttamisesta. Eniten mainittu vaikuttamisen keino työpajoihin osallistuneiden nuorten mielestä on helpot kyselyt kouluruokailusta. Kyselyillä kartoitettaisiin nuorten toiveita, ja niihin pyritään vastaamaan ja toteuttamaan, mikäli se on mahdollista. Toinen toistuva maininta on kouluissa järjestettävät toiveruokapäivät. Nuoret nostavat myös sen, että oppilaskunta tai nuorisovaltuusto voitaisi ottaa mukaan kouluruokailuun vaikuttamiseen mukaan. Mainintoina nousee myös esimerkiksi myViews-sovellus ja myös hävikin seuraaminen, jolloin ruokailijat vaikuttavat toiminnallaan. Palautetta voisi antaa myös keittiöhenkilökunnalle henkilökohtaisesti, mutta aiemmista vastauksista keittiöhenkilökunnan ja nuorten vuorovaikutuksesta päätellen, se vaatisi henkilökunnan ja nuorten välisen vuorovaikutuksen vahvistamista.

Vaikuttamisen keinojen käytännön toteutuksesta vastaisivat ratkaisusta riippuen niin koulun henkilökunta, nuorten vaikuttajaryhmät kuin nuoret itse. Kouluruokailun kehittäminen on siis kaikkien yhteinen asia.

Nuorten vastaukset pienryhmittäin:

1. *"1. Palautelaatikko vapaalle sanalle 2. Ehdotus-/aloitelaatikko 3. Palautekyselyt säännöllisesti 4. Hymiö-mielipidelaite 5. Some 6. Opiskelijakunta mukaan ruokalistan suunnitteluun 7. Äänestäminen 8. Keskustelut"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"1./2. Palaute-/aloitelaatikko aina käytettävissä esim. ruokalassa. Koulu toteuttaa."*
- *"4. Helppo painaa mielipide päivän ruoasta. Koulu toteuttaa."*
- *"7. Äänestäminen esim. leipä-/jälkiruokavalikoimasta. Koulu/opiskelijakunta toteuttaa."*

2. *"1. Palautekyselyt 2. käymällä syömässä 3. antamalla palautetta keittäjille 4. oppilaiden ruokatoiveet 5. tutustuminen keittiöön ja ruoan valmistukseen 6. Enemmän rahaa 7. Lyhyitä infoja ruokapalvelun toimesta kouluruoasta 8. Huoltajat kannustaa syömään 8. Kerää syitä miksi ei käy syömässä 10. Ei seurattaisi mitä ja kuinka paljon muut syö 11. Ruokarauha 12. Lajitellaan astiat oikein 13. Laitetaan roskat roskiin sekä bio"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"4. Keittäjät voivat toteuttaa oppilaiden toiveet"*
- *"6. Raha-asioista puhuttaisiin enemmän sekä vietäisiin asioita eteenpäin"*
- *"10. Ei puututtaisi toisten ruoka-annoksiin"*

3. *"1. Toiveruokaäänestys 2. Mukana sisustamassa 3. Teemaruokailut 4. Hyvä käytös 5. Tehdään paljon ehdotuksia"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"1. Oppilaskunta"*
- *"2. Oppilaskunta"*
- *"3. Henkilökunta"*
- *"4. Oppilaat itse"*
- *"5. Oppilaat itse"*

4. *"1. kyselyt 2. äänestykset 3. haastattelut 4. opiskelijoilta kysyttäisiin mitä ruokia 5. huomattaisiin hävikki eikä tehtäisi enää kyseistä ruokaa"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"1. helpot kyselyt (monivalintaa), sen voisi toteuttaa rehtori"*
- *"4. annetaan vaihtoehtoja, joista äänestetään, sen voisi toteuttaa Saimaan tukipalvelut"*
- *"5. Jos tulee paljon hävikkiä niin ruokaa ei enää tehdä, sen voisi toteuttaa keittäjät"*

5. *"1. myViews-sovellus 2. toiveruokapäivät 3. suora palaute keittäjille henkilökohtaisesti ilman välikäsiä 4. lisää jälkiruokia 5. monipuolisemmin lisukkeita esim. leipä ja salaatti 6. leivän päälle lisukkeita (juusto, kinkku kurkku, tomaatti)"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"1. koulu voi ottaa käyttöön"*
- *"2. keittäjät voivat toteuttaa"*
- *"5. kunta toteutusvastuussa"*

6. *"1. kysytään nuorilta 2. nuorten ruokalista 3. ruoka tehtäisiin paikan päällä 4. ei epäsuosittuja ruokia 5. useammin leikkeleitä 6. erilaisia leipiä 7. pidetään ruoat yksinkertaisina ja tuttuina 8. useammin jälkiruokia 9. useammin hedelmiä"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"kohta 1 auttaa kohtaan 2."*
- *"kohtaa 3 varten työllistetään enemmän ihmisiä"*

7. *"1. laadukkaampi ruoka 2. mielipiteiden kysyminen 3. se että ruokaa riittää 4. kouluruoka.fi 5. kesän aikana suunnittelu oppilaiden kanssa"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"koulun sisällä esim. kysely, mitkä ruoat hyviä -> vienti korkeammalle tasolle -> tämän toteutus"*

8. *"1. Nuoret mukaan ruokalistojen suunnitteluun 2. Kyselyt"*

Kuinka ympäröimänne vaikuttamisen tavat voitaisi konkreettisesti toteuttaa? Kuka sen voisi toteuttaa?

- *"Tehdään kyselyjä tulevista ruoista ja ehdotuksia otetaan vastaan"*

9. *"1. Nuva 2. Antaa palautetta keittiölle 3. Kyselyt"*

10. *"1. toiveruoka 2. antaa palautetta 3. netissä vastata kyselyihin"*

Nuorten vastaukset työpajoista yleisesti. Nuorten mielestä tärkeimmät vaikuttamisen tavat lihavoituna:

- *"ruokapalvelun tuottajan vaihto"*
- *"opiskelijoiden mielipiteiden huomioiminen"*
- *"porrastaminen"*
- *"viihtyvyys"*
- *"ilmainen välipala"*

- *"kahvilan hinnat alemmas"*
- *"aamupala"*
- *"liha, kala, kana ja kasvisvaihtoehtoja enemmän -> budjetin nousu"*
- *"kastikkeet erikseen"*
- *"teemaviikot"*

- *"ruokalistat käytäville helposti nähtäville"*
- *"nuorisovaltuustolle enemmän vaikutusvaltaa!"*
- *"maustehylly"*
- *"maustehylly"*

- ***"metelin minimointi"***
- *"enemmän pieniä ruokailutiloja"*
- *"kodikkaampi sisustus"*
- *"kyselyitä enemmän opiskelijoille"*
- ***"ergonomia kuntoon"***
- ***"ruuan monipuolisuus"***
- *"enemmän linjastoja"*
- *"lisää koulutusta työntekijöille"*
- *"opiskelijat päättävät mitä syödään -päiviä"*
- *"leivänpäälle vaihtoehtoja enemmän"*
- *"enemmän erilaisia leipiä"*
- ***"voi valittaa vapaasti"***
- *"kysyttäisiin enemmän mielipiteitä"*
- *"paremmat ruokailuajat"*
- *"erityisruokavalioille omat linjastot"*
- ***"gluteenittomille oma levite"***
- *"viihtyvyys"*
- *"meteli pois"*
- *"linjastojen parempi asettelu"*
- *"kliinisyys pois"*
- *"pöytien uudelleen järjestely"*
- ***"kotimaisen ja paikallisen ruuan suosiminen"***
- *"tuoreus"*
- *"ei eineksiä"*
- *"teema-viikot"*
- *"sesongin huomioiminen ruokalistassa"*

- *"kilpailutus pois"*
- *"aamupala"*
- *"välipala"*
- *"jälkiruoka"*
- *"monipuolinen salaattipöytä"*

- *"ei sianlihaa"*
- *"oikeaa kalaa"*
- *"lisää rahaa kouluruokaa"*
- *"hävikin välttäminen"*